

С. В. Чеботарьов,

кандидат економічних наук,

ORCID 0000-0001-5963-7637,

*Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Старобільськ*

«ЛЮБЛІНСЬКИЙ ТРИКУТНИК»: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СТВОРЕННЯ

Постановка проблеми. Протягом останніх років світове співтовариство зіткнулося з низкою суттєвих дезінтеграційних явищ і тенденцій. В економічній сфері подібного роду проявами є, насамперед, Brexit і подальший вихід зі складу Європейського Союзу Великої Британії. У другій половині 2019 – на початку 2020 рр. до цього додалися неспроможність провідних міжнародних організацій і країн врегулювати спочатку ситуацію на світових ринках енергоносіїв, а потім й приборкати COVID-19.

У контексті зазначених проблем, а їх перелік можемо продовжувати й в інших сферах життєдіяльності сучасного суспільства, постає складне системне питання пошуку не тільки нових форм і механізмів, а й нових різного роду міжнародних об'єднань. При цьому, мова аж ніяк не йде (і не може йти) про нехтування чи згортання наявних дієвих форм, механізмів й об'єднань міжнародної співпраці.

Тому, заснування 28.07.2020 р. нового формату співпраці країн Центральної та Східної Європи Польщі, Литви та України – «Люблінський трикутник», про що повідомили Міністри зовнішніх справ цих країн Я. Чапутович, Л. Лінкявічус і Д. Кулеба, є цілком логічним. «Люблінський трикутник» у розповсюдженій свідомості розглядається як своєрідна проєкція Люблінської унії 1569 р.: вона заснувала федеративну державу Королівство Польщі і Велике князівство Литви (дещо більше відому як І Річ Посполиту).

Однак, наразі маємо лише політичну декларацію про заснування платформи співпраці даних країн. Це, про що і було відмічено на підсумковій прес-конференції Міністрів зовнішніх справ у Любліні, – спільний вектор подальших дій держав-засновників платформи у безпековій та економічній сферах: торгівлі, інвестиційній діяльності, інфраструктурних проєктах, туризмі тощо.

Тобто, постає необхідність переведення питання щодо створення «Люблінського трикутника» в практичну правову й організаційно-економічну площину з погляду опрацювання конкретних дій держав-засновників за означеними напрямками співпраці. Задля цього є не тільки доцільним, а й необхідним вирішити низку логічно співупорядкованих комплексних завдань.

Першим з них є опрацювання системного інституціонального, насамперед, історичного знання стосовно генези розвитку Люблінської унії у контексті створення «Люблінського трикутника»: визначення її відправного етапу та історичного розвитку даних подій до сучасних умов. Причому – у контексті наукових доробок усіх держав-засновників «Люблінського трикутника».

Вже на підґрунті цього можемо більш об'єктивно підходити до визначення економічного потенціалу життєспроможності та розвитку «Люблінського трикутника» як створюваного формату співпраці держав-засновників.

Наукові опрацювання досліджуваної проблеми та її невирішені аспекти. Проблематика дослідження умов, змісту та ролі Люблінської унії відрізняється не просто дискусійністю, а наявністю взаємовиключних – діаметрально протилежних – оцінок та суттєвою трансформацією з переходом від одних до принципово інших оцінок, великим впливом на них ідеологічних і політичних чинників (насамперед, це є характерним для України).

Не висвітлюючи особливі тонкощі історіографії, узагальнюючий аналіз доробок проблематики Люблінської унії (та навкруги неї) з погляду еволюції розвитку науки на етапі двадцятих років ХХІ ст. має такий принциповий вигляд.

Засновники системних розробок даного наукового напрямку у Польщі (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) J. Szujski та M. Bobrzyński Люблінську унію практично повністю оцінювали негативним чином. За їхніми підсумковими аргументами Польща перевищила свої можливості щодо колонізації великих нерозвинених територій Литви та України й залишилася критично послабленою перед численними зовнішніми загарбниками, що й призвело до розділів федеративної країни протягом останньої третини ХVІІІ ст. [1; 2]. Натомість, О. Halecki оцінював роль Люблінської унії як позитивну [3]. На рубежі 50-60-х років ХХ ст., навіть в умовах членства у соціалістичному таборі, у Польщі починають формуватися більш об'єктивні оцінки. Загалом, у сучасній польській науці визначаються як позитивні, так і негативні наслідки Люблінської унії (з домінуванням все ж таки позитивних оцінок [4; 5]).

Науковці Литви практично до середини ХХ ст. наслідки Люблінської унії оцінювали негативним чином. Лише у дев'яності роки такі оцінки почали

дещо пом'якшуватися, у тому числі завдяки спільним литовсько-польським доробкам [6; 7].

В Україні дослідження проблематики Люблінської унії є далеким від системного підходу (та ще й заполітизованим). В. Антонович заклав основи вкрай негативного визнання ролі унії [8]. У другій половині ХХ ст. лейтмотив таких оцінок визначався вже прямими ідеологічними вказівками: Постановою ЦК КП(б) України від 29.08.1947 р. «Про політичні помилки і незадовільну роботу Інституту історії України Академії наук УРСР», а потім й Тезами ЦК КПРС «Про 300 річчя возз'єднання України з Росією (1654-1954 рр.)».

Для сучасної української науки є характерним поміркований підхід в оцінках Люблінської унії, він є достатньо далеким від її ідеалізації; хоча має переважно релігійно-просвітницьке спрямування (з недостатньою увагою до суто історичних та соціально-економічних аспектів) [9; 10; 11].

Друга складова досліджуваної проблеми: визначення економічного потенціалу «Люблінського трикутника» почала розроблятися лише в самі останні роки і то, – лише у контексті переважно теоретичних розробок. Спільні польсько-українські дослідження міждисциплінарної проблеми національних ділових культур заклали основи визначення сутності профілів менеджерів Польщі та України [12] й здійснення порівняльної характеристики національних ділових культур окремих країн Центральної та Східної Європи [13]. На певному етапі означених теоретико-практичних доробок це дало можливість привернути увагу наукової спільноти до унікального співвідношення, а саме, – подібності та взаємодоповнюваності національних ділових культур безпосередньо Польщі, Литви та України [14], а також Польщі, Литви, Білорусі та України [15].

Визначальними невіршеними аспектами досліджуваної проблеми є:

- фрагментарність і відсутність цілісних розробок до усвідомлення змісту, передумов і внутрішнього історичного та соціально-економічного еволюційного розвитку подій, пов'язаних з Люблінською унією;

- визначення економічного потенціалу співпраці країн – засновників Люблінського трикутника й конкретних напрямів такої співпраці як на рівні міждержавних відносин, так і на рівні співпраці бізнес-структур.

Мета статті: розкриття у сутнісному розумінні передумов і генези створення Люблінської унії та їх ролі у створенні «Люблінського трикутника» й окреслення вихідної бази щодо визначення економічного потенціалу конкурентоспроможності «Люблінського трикутника» в системі міжнародного поділу праці.

Виклад основного матеріалу. Заснування «Люблінського трикутника» має ґрунтовні засадничі інституціональні основи: насамперед, багатовікове історичне коріння. Цього не слід недооціню-

вати у контексті економічного обґрунтування основ функціонування «Люблінського трикутника». Більш того, економічне обґрунтування функціонування такої нової платформи співпраці має виходити з інституціональних підвалин й бути об'єктивним: урахувати їх як позитивні, так і негативні складові-прояви.

Буде науково некоректним залишати поза увагою кілька інституціональних обставин, які лише на перший погляд є несуттєвими.

За сучасним державним устроєм Європи створене відповідно до Люблінської унії Королівство Польщі і Велике князівство Литви включало території не тільки сучасної Польщі, Литви та України (як то є поширеним), а й певні території багатьох інших країн: сучасної Білорусі, Російської Федерації, Латвії, Естонії, Словаччини, Угорщини, Румунії та Молдови. Загалом, за оцінками сучасних польських науковців, ці території при створенні федеративної держави склали 865 тис. км та 7 млн населення, а в окремі часи її історичного розвитку як за площею, так і за кількістю населення – й значно більше [16].

Тобто, за підсумками Люблінської унії була утворена найбільш велика держава тодішньої Європи.

Окрім цього, слід чітко усвідомлювати: події, пов'язані з Люблінською унією, ведуть свій відлік ще з династичної Кресьської унії між Великим князівством Литви та Польщею (дана важлива обставина також недооцінюється, або взагалі ігнорується більшістю дослідників). Кресьська унія була підписана у 1385 р. у тоді знаменному замку, котрий знаходився на території князівства Литви – сучасного Сморгонського району Гродненської області Білорусі. Також, необхідно брати до уваги положення ще п'яти уній, заснованих на продовження Кресьської унії: Віленсько-Радомської (1401 р.), Городельської (1413 р.), Краківсько-Віленської (1419 р.), Гродненської (1432 р.) та Мельницької (1501 р.). Однак багато у чому регулювання міжнародних і соціально-економічних питань відповідно до цих п'яти уній мало своєрідний хвилюподібний характер з відкатними явищами.

Довідково: не тільки на теренах європейського континенту, а й у цілому світі, Кресьська унія є найбільш давнім прикладом союзницько-об'єднаною утворення між колишніми самостійними державами. Вже після неї було засновано Кальмарську: особисту унію королівств Данії, Норвегії та Швеції (1397 – 1523 рр.) та найбільш відоме союзницьке міждержавне об'єднання: Велика Британія (Об'єднане королівство Великобританії та Північної Ірландії – 1707 р.).

Безпосередньо Люблінська унія проходила складно: розпочалась вона у січні, кілька раз була під загрозою зриву (найбільша загроза сталась у березні, коли литовська делегація без будь-яких попереджень навіть покинула Люблін; ситуацію лише за

кілька тижнів вдалося врятувати завдяки дипломатичному мистецтву українських представників – воєвод українських земель). Відповідно до підсумкових умов Люблінської унії, підписаної 28 червня, Королівство Польщі і Велике князівство Литви включали території шести українських воєводств. Це – Руське (Галичина), Київське, Брацлавське, Белзьке, Волинське та Подільське воєводства. Примітним є й те, що Волинь, Поділля та Київщина до Люблінської унії були у складі Князівства Литви (для них з переходом до Королівства Польщі у складі єдиної федеративної держави було збережено дію II Литовського статуту, котрий давав певні привілеї у регулюванні адміністративно-політичних, правових, соціально-економічних відносин і використання старокиївської мови навіть у діловодстві). У 1618 р. до Люблінської унії приєдналося й відторгнуте від Московського князівства Чернігівське воєводство.

Політичним устроєм створеної федеративної держави Королівства Польщі і Великого князівства Литви стала шляхетська демократія з виборним королем і спільними для Королівства та Князівства Сеймом і Сенатом. Була запроваджена спільна зовнішня політика, ліквідовані митні кордони, прийнята єдина монетна політика. Натомість, казна залишилася окремою і для Королівства, і для Князівства; певні відмінності залишалися також у регулюванні соціальних відносин. Основу господарювання на території всієї Речі Посполитої складало хуторське (фільваркове) господарювання і відробітна рента. Активно створювані хутори-фільварки, котрі являли собою багатогалузеві господарства, були зорієнтовані на первинну переробку сільськогосподарської сировини з її наступним постачанням через Гданськ до країн Західної Європи (за обсягами виробництва зерна Річ Посполита була найпершою у Європі). При цьому зароджувалася добувна, металопереробна та ткацька промисловість, активно утворювалася міська поселенська мережа (разом з тим, території Лівобережної України протягом XVI – на початку XVII ст. залишалися малонаселеними).

Показником соціально-економічного та культурного розвитку українських воєводств Королівства Польщі та Великого князівства Литви є створені вищі навчальні заклади – одні з перших для усієї Центральної та Східної Європи: Острозька академія (1576 р.) та Києво-Могилянське братство (1615 р.); з 1632 р. – Києво-Могилянська академія. На ці часи припадає й заснування першого вищого навчального закладу Литви (й усієї Балтії та загалом Північної Європи) – Єзуїтської академії Вільнюсу: майбутнього Вільнюського університету (1579 р.)

І Річ Посполита протягом практично двох століть була однією з трьох найвпливовіших держав світу (слід також ураховувати, що території інших двох надвеликих держав – Османської та Московської імперій, значною мірою знаходилися поза межами європейського континенту).

Об'єктивність є такою: стосовно України, як до речі – й Литви, Люблінська унія мала й негативні наслідки: насамперед, у національній, соціальній і релігійній сферах. Положення Люблінської унії щодо Волинського, Брацлавського та Київського воєводств, що вони приєднуються до Королівства Польщі та Великого князівства Литви як «рівні до рівних, вільні до вільних», витримувалися лише протягом перших кількох десятиліть: у XVII ст. вони почали все більше порушуватися [17].

Поширення таких проявів, та ще й на тлі різкого загострення низки питань тодішньої світової політики, стали своєрідним каталізатором проведення у 1654 р. Переяславських зборів частини представників Запорозького козацтва під головуванням Гетьмана Богдана Хмельницького (пізніше такі збори отримали назву «Переяславська рада»). На них було прийнято рішення щодо прохання Війська Запорозького до Російського царя Олексія Михайловича про об'єднання з Російським царством.

Історична наука (особливо, вітчизняна) з незрозумілих причин поза увагою залишає діяльність наступника Богдана Хмельницького – Івана Виговського: Гетьмана війська Запорозького, Голови козацької держави у Наддніпрянській Україні (1657 – 1659 рр.), Великого князя Руського (1658 – 1659 рр.). Його дипломатичне мистецтво та надзвичайні організаторські здібності (а ще він був справжнім воїном) втілювалися у державницький підхід. Це дало можливість заключити у 1658 р. Гадяцький договір, відповідно до якого до Речі Посполитої у якості рівноправного з Королівством Польща та Великим князівством Литва до Речі Посполитої приєднувалося Велике князівство Руське (у складі Київського, Брацлавського та Чернігівського воєводств). Однак остаточно ратифікований Сеймом Речі Посполитої варіант Гадяцького договору значно відрізнявся, не на користь України, від попередньо підписаного: положення щодо суб'єктності й рівноправності Князівства Руського було вилучено. Андрусівське перемир'я між Річчю Посполитою та Російським царством (1667 р.), котре було підписано потайки від України, а потім і Вічний мир між Річчю Посполитою та Російським царством (1686 р.) остаточно завершили поділ України на Правобережну та Лівобережну. Згодом було втрачено і Гетьманську українську козацьку державу (1649 – 1764 рр.).

Загальним дезінтеграційним чинником нестабільності Королівства Польщі та Великого князівства Литви – І Речі Посполитої – була так звана колонізація: намагання Польщі занадто домінувати у створеній державі. Вкрай негативним чином внаслідок кількох складних суспільно-політичних й історичних трансформацій міжнародної політики це торкнулося й Польщі. Своє існування І Річ Посполита втратила за підсумком так званих розділів Польщі між Ерцгерцогством Австрія, Королівством Пруссія та Російською імперією: першого (1772 р.), другого (1793 р.) та третього (1795 р.) розділів. На-

передодні першого поділу площа І Речі Посполитої складала 718 тис. км, а населення – 12,3 млн; на початку XVII ст. її площа досягала найбільшої позначки – 990 тис. км [16].

З огляду на узагальнюючу еволюцію цивілізаційного розвитку, є всі підстави зазначити: у цілому для України, як і для Литви та, безумовно, – для Польщі, Люблінська унія стала потужним двигуном їхнього опанування загальноєвропейських цінностей (а багато у чому, такі цінності були народжені саме Річчю Посполитою) й економічного та інституціонального розвитку. До речі, саме під час підписання Люблінської унії на світовій мапі вперше з'явилася загальна назва шести (а потім і семи) українських воєводств – «Україна».

У польському суспільстві у цілому, а не тільки у польському істеблішменті й політикумі, усвідомлення й державницька ідеологія Люблінської унії аж ніяк не згасали.

За історичним виміром це вже дуже швидко отримало свій логічний прояв. У XIX ст. під гаслом відродження Речі Посполитої у складі Польщі, Литви, Латвії, Білорусії та Правобережної України сталися польсько-російські війни: 1830 – 1831 рр. (Листопадне повстання) та 1863 – 1864 рр. (Січневе повстання). Значної мірою такі ж ідеї були поширені і під час Краківського військового повстання 1846 р.

Цілком природно, що з відродженням держави Польща – І Речі Посполитої (1918 – 1939 рр.) така суспільна свідомість і об'єктивно, і суб'єктивно мала отримати спроби свого подальшого втілення.

Одразу після закінчення І світової війни їх найбільш активно провадив Ю. Пілсудський – засновник І Речі Посполитої; є примітним, що народився він у Литві й усім своїм життям був дуже, хоча й неоднозначно, пов'язаний з Україною. Відповідні дипломатичні спроби Ю. Пілсудського щодо відродження Люблінської унії втілювалися у його концепції «Міжмор'є»: створенні конфедеративної держави від Балтійського до Адріатичного і Чорного морів – звідси і назва такого задуму. За ідеєю Ю. Пілсудського, Міжмор'є мало б включати Польщу, Фінляндію, Литву, Латвію, Естонію, Чехословаччину, Угорщину, Югославію, Білорусь й Україну (за окремими даними, – й Грузію) [17].

Маємо враховувати: Пілсудський, як досвідченіший політик і державний діяч, завдяки такій ідеї намагався забезпечити Польщу як зі Сходу, так і з Заходу. Однак знесилення Польщі за підсумками І світової війни та нова система найгостріших протиріч у світовій політиці, яка почала стрімко формуватися на початку двадцятих років XX ст., не давали шансів на реалізацію ідеї «Міжмор'є».

З початком ІІ світової війни у найважчі для Польщі часи ідеологію Люблінської унії активно втілював у життя довічний «візаві» Ю. Пілсудського – прем'єр міністр Польщі в еміграції В. Сікорський (народився в Західній Галичині). Він розпочав реальну дипломатичну й підготовчу військову дія-

льність щодо створення Польсько-Чехословацької конфедерації (у складі Польщі, Чехословаччини та Угорщини). Важко розглядати перспективи Польсько-Чехословацької конфедерації: за нез'ясованих обставин В. Сікорський у 1943 р. загинув в авіаційній катастрофі.

Після ІІ світової війни найбільш авторитетним послідовником широкої об'єднавчої ідеології Люблінської унії був Папа Іван Павло ІІ (пам'ятаємо, що мама майбутнього понтифіка родом була з Холмщини; сам він був спочатку студентом, а потім професором Люблінського католицького університету, а у 1956 – 1959 рр. очолював його кафедру етики). Активні намагання Папи Івана Павла ІІ втілити ідеї християнства у Конституцію Європейського Союзу, визнання святих Мефодія і Кирила його заступниками, й загалом – багаторічна діяльність понтифіка щодо зміцнення Євросоюзу, ґрунтувалися на засадничій ідеї Папи Івана Павла ІІ у відповідній справі: «Від Люблінської унії – до Європейської унії» (примітним є й те, що у польській мові практично не вживається поняття «Європейський Союз»; як правило, – «Європейська унія» та похідні терміни).

На рубежі 80-90-х років XX ст. підхід державницького відновлення з активним спиранням на таку багатовікову історію набув поширення у діяльності профспілкових і національно-визвольних рухів Польщі, Литви та України: «Солідарності», «Саюдісу» та «Народного Руху України».

У сучасній Польщі показовою є діяльність щодо подій, пов'язаних з Люблінською унією, теперішнього Президента ІІ Речі Посполитої (вона, відповідно до Конституції, бере свій відлік з 1989 р.) А. Дуди. Його однією з перших зовнішньополітичних ініціатив після обрання в 2015 р. Президентом Польщі стала ідея створення «від Балтійського моря до Адріатичного та Чорного моря» «осередку, який був би свого роду угодою між країнами Центральної та Східної Європи». При цьому, жодним чином мова не йшла про наміри щодо заснування будь-якого державного утворення (у сучасних умовах у подібній площині питання взагалі не може розглядатися), не було названо потенційних членів – учасників такого «осередку» та прізвище Ю. Пілсудського. Однак його ідея «Міжмор'я» як загальна вихідна щодо даної ініціативи А. Дуди стала абсолютно зрозумілою. Вкрай примітним є й те, що рішення про створення «Люблінського трикутника» було повідомлено навіть до інавгураційної промови А. Дуди після обрання в 2020 р. вдруге Президентом Польщі: подібних прикладів у світовій дипломатії обмаль.

Багатовікове співіснування Польщі, Литви та України, яке має спільні історичні, національні, культурні, ментальні та багато у чому, релігійні коріння, цілком природно втілювалося у достатньо вагомий економічний потенціал співпраці. У сучасних умовах країни «Люблінського трикутника» складають за площею 981 тис. км² та 83 млн громадян за кількістю населення; це – визначальний показник

стабільного потенційного розвитку внутрішнього ринку засновників «Люблінського трикутника».

До того ж, це – територія, яка у самому прямому сенсі не тільки займає центральне положення на європейському континенті та має вихід до Балтійського моря (і Північного льодовитого океану) й Чорного моря (через Середнє море – до Атлантичного океану). Це – територія, яка на 100% перетинає автомобільне, залізничне та повітряне сполучення між Західною Європою та Східною Європою (а далі – країни Середньої та Південно-Східної Азії, Японія та Китай); між Північною Європою та Південною Європою (і далі – Близького Сходу та Індії).

За оцінками Світового банку за підсумками 2019 р. валовий внутрішній продукт Польщі, Литви та України перевищив 800 млрд дол. США [18]. Сукупний обсяг товарообороту Польща – Україна, Литва – Україна та Польща – Литва вже сягає 14 млрд дол. США [19]. За умовним рейтингом в межах сучасного Європейського Союзу за показниками ВВП та товарообігу сукупний економічний потенціал країн «Люблінського трикутника» посів би п'яту позицію: після Німеччини, Франції, Італії та Іспанії. З урахуванням того, що, наприклад, за сукупними обсягами ВВП Німеччина, Велика Британія та Франція склали понад 50% ВВП Євросоюзу навіть на час членства у ньому Великобританії, – умовну п'яту сходинку у сучасному Європейському Союзі об'єктивно слід вважати пристойним показником з 27 країн-членів співдружності.

Дві країни «Люблінського трикутника» є носіями унікального соціально-економічного явища – так званих «економічних див». Литва разом з іншими «Балтійськими тиграми» досягла «економічного дива» у 2000 – 2007 рр. Польща вже понад 30 років знаходиться на висхідній стадії соціально-економічного розвитку. До речі, за цим показником (кількістю років без від'ємних показників розвитку) Польща вже залишила позаду Францію («французьке економічне диво») та Сінгапур («сінгапурське економічне диво»). Залишилася лише одна країна в світі, яка має більш тривалий термін сталого соціально-економічного розвитку – Китай («китайське економічне диво») [20].

В умовах реально діючого «Люблінського трикутника» досвід Польщі та Литви щодо імплементації форм, механізмів діяльності та стандартів Європейського Союзу й забезпечення стабільного тривалого соціально-економічного розвитку може бути адаптовано Україною значно ефективніше. Тим більше, – за умов отримання Україною «Зони вільної та всеосяжної торгівлі з Європейським Союзом» («Зони вільної торгівлі+ з ЄС»).

Виходячи зі структури національних економік Польщі, Литви та України й сучасної кон'юнктури світових ринків товарів і послуг за галузевою ознакою найбільш ефективною співпраця країн і безпосередньо бізнес-структур у межах «Люблінського

трикутника» може бути в агропродовольчій сфері, логістиці та енергетиці.

Для України досвід соціально-економічного розвитку Польщі та Литви цінним може бути також з погляду створення єврорегіонів і налагодження транскордонного співробітництва та відносно створення й регулювання діяльності вільних економічних зон (особливо цінним це може бути у контексті створення вільних економічних зон – територій пріоритетного розвитку у Донецькій та Луганській областях).

Висновки та перспективи подальшого опрацювання досліджуваної проблеми. Неупереджений аналіз у принциповому вигляді генези інституціонального розвитку Польщі, Литви та України протягом другої половини XIV – перших двох десятиліть XXI ст. та потенціалу їхньої економічної співпраці свідчить: «Люблінський трикутник» як платформа співпраці країн – його співзасновників має низку конкурентних чинників, а отже – перспективи сталого успішного соціально-економічного розвитку.

При цьому, спільне інституціональне коріння «Люблінського трикутника» не обмежується Люблінською унією 1569 р.: у реальній дійсності воно було започатковано значно раніше – Кревською унією 1385 р. Це – перше у світі міждержавне союзницько-об'єднавче утворення.

Більш того, дані країни мають унікальні властивості подібності та взаємодоповнюваності їхніх національних ділових культур, що може стати реальним підґрунтям розширення «Люблінського трикутника» вже у недалекому майбутньому.

Разом з тим, необхідно враховувати: протягом останніх двох десятиліть пропозиції щодо створення подібних інтеграційних об'єднань вже були, однак, перспективи практичної реалізації таких пропозицій залишаються проблематичними.

Україна найбільшим чином зацікавлена в успішному функціонуванні «Люблінського трикутника». Слід передбачати спроби дискредитації ідеї його створення. Такі спроби будуть як з погляду інституціональних (насамперед, історичних і релігійних), так і з погляду економічних аспектів; не тільки передбачати, а професійно й гідно реагувати.

Першочерговим завданням щодо практичної реалізації концепції «Люблінського трикутника» є донесення ідеї його життєспроможності до політичного істеблшменту та провідних гравців бізнесу країн-засновників нової платформи співпраці, а також актуальності «Люблінського трикутника», для всього Європейського Союзу.

Стосовно економічних складових подальшого опрацювання досліджуваної проблеми найбільш актуальним є визначення перспективних напрямів, форм і методів співпраці Польщі, Литви та України як на міждержавному рівні, так і на рівні бізнесформувань, а також розробка конкретних інвести-

ційних проєктів подібної співпраці в агропродовольчій сфері, логістичній інфраструктурі, енергетиці та у сферах ІТ-технологій і фінансів.

Література

1. **Szujski J.** Historii polskiej treściwe opowiedzianej ksiąg dwanaście. Wydanie nowe. Warszawa, 1889. 438 s.
 2. **Bobrzyński M.** Dzieje Polski w zarysie. Warszawa : Wyd. III., 1890. T. 2.
 3. **Halecki O.** Przyłączenie Podlasia, Wołynia i Kijowszczyzny do Korony roku 1569. Kraków, 1915. 245 s.
 4. **Kamiński S. A.** Historia Rzeczypospolitej wielu narodów, 1505–1795. Obywatele, ich państwa, społeczeństwo, kultura. Lublin, 2000.
 5. **Kempa T.** Ziemie ruskie inkorporowane do Korony 1569 r. – odrębności prawnoustrojowe i postawy polityczne szlachty ukraińskiej do połowy XVII w. Rzeczpospolita w XVI–XVIII wieku / pod red. B. Dybasia, P. Hanczewskiego, T. Kempy. Toruń, 2007.
 6. **Kiaupa Z., Kiaupienie J., Kuncevicus E.** Historia Litwy od czasów najdawniejszych do 1795 r. Warszawa, 2007.
 7. **Rachuba A., Kiaupienie J., Kiaupa Z.** Historia Litwy. Dwugłos polsko-litewski. Warszawa, 2008. 388 s.
 8. **Антонович В. Б.** Моя сповідь. Вибрані історичні та публіцистичні твори. / Упор. О. Тодійчук, В. Ульяновський. Київ : Либідь, 1995. 816 с.
 9. **Пасічник М. С.** Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи. Київ : Знання, 2006. 735 с.
 10. **Білоус Н. О.** Люблінська унія 1569 р.: історіографічні погляди та інтерпретації (до 440-річчя Люблінської унії). Український історичний журнал. 2010. № 1. С. 65-83. URL : http://resource.history.org.ua/publ/journal_2010_1_65.
 11. **Шевченко О. М.** Концепція «Міжмор'я» в сучасних геополітичних умовах. Міжнародні відносини, серія «Політичні науки». 2016. № 11. URL : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2907.
 12. **Glinkowska B., Chebotarov V.** A Comparative Cross-Cultural Analysis of the Profile of A Modern Ukrainian Manager: the Imperatives of the Future in the Context of Internationalization. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*. 2018. Vol. 21. № 3. P. 63-74. <https://doi.org/10.2478/cer-2018-0019>.
 13. **Glinkowska-Krauze B., Chebotarov Ie., Chebotarov V.** Comparative studies of national business cultures in the countries of Central and Eastern Europe: the basics for Improving International entrepreneurship in Poland and Ukraine. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*. 2020. Vol. 23. № 1. P. 7–18. <https://doi.org/10.18778/1508-2008.23.01>.
 14. **Чеботарьов С. В., Чеботарьов В. А.** Польша, Литва, Україна: національні ділові культури як детермінанта інтеграції на європейських і світових ринках. *Галицький економічний вісник*. 2020. Т. 63. № 2. С. 279–288. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.02.279.
 15. **Чеботарев Е. В., Чеботарев В. А.** Маркетинговая составляющая национальных деловых культур Беларуси, Польши, Литвы и Украины в освоении мировых рынков. *Устойчивое развитие экономики: состояние, проблемы, перспективы*: сб. трудов XIV междунар. науч.-практ. конф., УО "Полесский государственный университет", г. Пинск, 24 апреля 2020 г./ Министерство образования Республики Беларусь [и др.]; редкол.: К.К. Шебеко [и

др.]. Пинск : ПолесГУ, 2020. С. 137-139.
 16. **Kuklo C.** Demografia Rzeczypospolitej Przedrozbiorowej. Warszawa: Wyd. DiG, 2009. 518 p. (P. 211).
 17. **Okulewicz P.** Koncepcja „Międzomorza” w myśli i praktyce politycznej obozu Józefa Piłsudskiego w latach 1918-1926. Poznań, 2001. 417 s.
 18. **The World Bank.** URL : <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MK.TP.CD?locations=PL-LT-UA>.
 19. **Traiding Economics** data. URL : <https://tradingeconomics.com/ukraine/imports-by-country>.
 20. **Chebotarov V., Chebotarov Ie.** Polish economic miracle as a factor of the socialist system. *Economic Herald of the Donbas*. 2016. № 4. P. 5-9.

References

- Szujski J. (1880). Historii polskiej treściwe opowiedzianej ksiąg dwanaście. Warszawa [in Polish].
- Bobrzyński, M. (1890). Dzieje Polski w zarysie. Warszawa. Wyd. III. T. 2 [in Polish].
- Halecki, O. (1915). Przyłączenie Podlasia, Wołynia i Kijowszczyzny do Korony r. 1569. Kraków [in Polish].
- Kamiński S. (2000). Historia Rzeczypospolitej wielu narodów, 1505–1795. Obywatele, ich państwa, społeczeństwo, kultura. Lublin [in Polish].
- Kempa T. (2007). Ziemie ruskie inkorporowane do Korony 1569 r. – odrębności prawnoustrojowe i postawy polityczne szlachty ukraińskiej do połowy XVII w. Rzeczpospolita w XVI–XVIII wieku. Toruń [in Polish].
- Kiaupa Z., Kiaupienie J. & Kuncevicus E. (2007). Historia Litwy od czasów najdawniejszych do 1795 r. Warszawa [in Polish].
- Rachuba A., Kiaupienie J., & Kiaupa Z. (2008). Historia Litwy. Dwugłos polsko-litewski. Warszawa [in Polish].
- Antonovych V. B. (1995). Moia spovid. Vybrani istorichni ta publitsystichni tvory [My confession. Selected historical and journalistic works]. Kyiv [in Ukrainian].
- Pasichnyk M. S. (2006). Istoriia Ukrainy: derzhavnytski protsesy, rozvytok kultury ta politychni perspektyvy [History of Ukraine: state processes, cultural development and political perspectives]. Kyiv [in Ukrainian].
- Bilous N. O. (2010). Liublinska unia 1569 r.: istoriografichni pohliady ta interpretatsii (do 440-ricchhia Liublinskoj unii) [Union of Lublin in 1569: historiographical views and interpretations (to the 440th anniversary of the Union of Lublin)]. *Ukrainian Historical Journal*, 1, pp. 65-83. Retrieved from http://resource.history.org.ua/publ/journal_2010_1_65 [in Ukrainian]
- Shevchenko O. (2016). Kontseptsiiia «Mizhmoria» v suchasnykh heopolitychnykh umovakh. Mizhnarodni vidnosyny, seria «Politychni nauky». [The concept of "Mediterranean" in modern geopolitical conditions. International Relations, Political Science Series], 11. Retrieved from http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2907.
- Glinkowska B., Chebotarov V.A. (2018). A Comparative Cross-Cultural Analysis of the Profile of A Modern Ukrainian Manager: the Imperatives of the Future in the Context of Internationalization. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*, 21, 3, pp. 63-74. <https://doi.org/10.2478/cer-2018-0019>.

13. Glinkowska-Krauze B., Chebotarov Ie., & Chebotarov V. (2020). Comparative studies of national business cultures in the countries of Central and Eastern Europe: the basics for Improving International entrepreneurship in Poland and Ukraine. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*. Vol. 23, 1, pp. 7–18. <https://doi.org/10.18778/1508-2008.23.01>.

14. Chebotarov I., & Chebotarov V. (2020). Polshcha, Lytva, Ukraina: natsionalni dilovi kultury yak determinanti intehratsii na yevropeiskykh i svitovykh rynkakh [Poland, Lithuania, Ukraine: national business cultures as integration determinant in european and world markets]. *Galician economic journal*, 63, 2, pp. 279-288 [in Ukrainian]. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.02.279.

15. Chebotarev E.V., Chebotarev V.A. (2020). Marketingovaya sostavlyayushhaya naczional'ny'kh delovy'kh kul'tur Belarusi, Pol'shi, Litvy i Ukrainy v osvoenii mirovy'kh ry'nkov [Marketing component of national business cultures of Belarus, Poland, Lithuania and Ukraine in the development of world markets]. *Ustoychivoye razvitiye ekonomiki : sostoyaniye, problemy, perspektivy – Sustainable development of the economy: state, problems, prospects*. Proceedings of the XIV Int. scientific and practical conf. UO "Polesky state. Pinsk, PolesGU [in Russian].

16. Kuklo C. (2009). Demografia Rzeczypospolitej Przedzobiorowej. Warszawa, Wyd. DiG, 2009. 518 p. [in Polish].

17. Okulewicz P. (2001). Koncepcja „Międzymorza” w myśli i praktyce politycznej obozu Józefa Piłsudskiego w latach 1918-1926, Poznań [in Polish]

18. The World Bank. Retrieved from : <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=PL-LT-UA>.

19. Polska w sojuszach "od morza do morza"? Duda chce wskrziesić idee Piłsudskiego, planuje nowy blok państw. Retrieved from : <http://natemat.pl/123903,piłsudski-kaczynski-i-duda-co-ich-laczy-stosunek-dorosji> [in Polish].

19. Trading Economics data. Retrieved from : <https://tradingeconomics.com/ukraine/imports-by-country>.

20. Chebotarov V. & Chebotarov Ie. (2016). Polish economic miracle as a factor of the socialist system. *Economic Herald of the Donbas*, 4, pp. 5-9.

Чеботарьов С. В. «Люблінський трикутник»: інституціональні передумови та економічний потенціал створення

У контексті кардинального загострення природно-природних, економічних й інституціональних чинників міжнародної нестабільності, котрі стали особливо наочними на рубежі ХХ – ХХІ ст., досліджуються проблеми життєспроможності офіційно заявленого влітку 2020 р. політичного рішення щодо створення «Люблінського трикутника» як платформи співпраці Польщі, Литви та України в безпековій, економічній та культурній сферах. У сутнісному розумінні аналізуються інституціональні передумови й генеза розвитку подій навкруги Люблінської унії протягом другої половини ХІV – перших двох десятиліть ХХІ ст. та економічний потенціал «Люблінського трикутника»

з погляду сучасного загальноєвропейського кон'юнктурного положення. Визначено принципний підхід щодо розгляду подій, пов'язаних з Люблінською унією, котра у поширеній свідомості розглядається як певний прообраз «Люблінського трикутника», в наукових доробках та ідеях знакових фігур політичного істеблішменту Польщі, Литви та України. Обґрунтовано новий підхід, у відповідності до якого широкі інституціональні та економічні передумови заснування «Люблінського трикутника» закладаються значно раніше: ще Кревською унією 1385 р. – найпершим у світі міждержавним союзницько-об'єднавчим утворенням. Доведено, що за потенційними обсягами внутрішнього ринку, рівнем валового внутрішнього продукту та обсягами товарообігу між Польщею, Литвою та Україною, «Люблінський трикутник» об'єктивно має високі конкурентні позиції в системі сучасного міжнародного поділу праці в рамках Європейського Союзу. З метою обґрунтування конкурентоспроможності «Люблінського трикутника» за галузевою ознакою визначено найбільш перспективні напрями економічної співпраці між Польщею, Литвою та Україною на міждержавному рівні та на рівні бізнес-формувань, а також перспективи подальшого опрацювання досліджуваної проблеми.

Ключові слова: «Люблінський трикутник», економіка, бізнес, Кревська унія, Люблінська унія, Польща, Литва, Україна, Європейський Союз.

Chebotarov Ie. "Lublin Triangle": institutional preconditions and economic potential of creation

In the context of the cardinal aggravation of natural, economic and institutional factors of international instability, which became especially evident at the turn of the XX - XXI centuries, the problems of viability of the officially announced summer 2020 decision to create the "Lublin Triangle" as a platform for cooperation between Poland, Lithuania and Ukraine in the security, economic and cultural spheres. In essence, the institutional preconditions and genesis of the developments around the Union of Lublin during the second half of the XIVth - first two decades of the XXIst century and the economic potential of the "Lublin Triangle" in terms of the current European situation are analyzed. A principled approach to the events related to the Union of Lublin, which in the common consciousness is seen as a prototype of the "Lublin Triangle", in the scientific achievements and ideas of iconic figures of the political establishment of Poland, Lithuania and Ukraine. The approach is substantiated that the broad institutional and economic preconditions for the founding of the "Lublin Triangle" were laid much earlier: by the Union of Krewo in 1385 - the world's first interstate allied-unifying entity. It has been proved that in terms of potential domestic market volumes, gross domestic product level and trade turnover between Poland, Lithuania and Ukraine, the Lublin Triangle objectively has a high competitive position in the system of modern international division of labor within the European Union. In order to substantiate the competitiveness of the "Lublin Triangle" the most promising areas of economic cooperation between Poland, Lithuania and Ukraine at the interstate level and at the level of business

entities have been identified on a sectoral basis, as well as prospects for further study of the problem.

Keywords: "Lublin Triangle", economy, business, Union of Krewo, Union of Lublin, Poland, Lithuania, Ukraine, European Union.

Чеботарев Е. В. «Люблинский треугольник»: институциональные предпосылки и экономический потенциал создания

В контексте кардинального обострения естественно-природных, экономических и институциональных факторов международной нестабильности, которые стали особенно очевидными на рубеже XX – XXI вв., исследуются проблемы жизнеспособности официально заявленного летом 2020 г. политического решения о создании «Люблинского треугольника» как платформы сотрудничества Польши, Литвы и Украины в сфере безопасности, экономической и культурной сферах. В сущностном понимании анализируются институциональные предпосылки и генезис развития событий вокруг Люблинской унии в течение второй половины XIV – первых двух десятилетий XX вв. и экономический потенциал «Люблинского треугольника» с точки зрения современной общеевропейской конъюнктуры. Определен принципиальный подход к рассмотрению событий, связанных с Люблинской унией, которая в распространенном сознании рассмат-

ривается как некий прообраз «Люблинского треугольника», в научных разработках и идеях знаковых фигур политического истеблишмента Польши, Литвы и Украины. Обоснован новый подход, в соответствии с которым широкие институциональные и экономические предпосылки создания «Люблинского треугольника» закладываются гораздо раньше: еще Кревской унией 1385 г. – первым в мире межгосударственным союзнически-объединительным образованием. Доказано, что по потенциальным объемам внутреннего рынка, уровню валового внутреннего продукта и объемам товарооборота между Польшей, Литвой и Украиной, «Люблинский треугольник» объективно имеет высокие конкурентные позиции в системе современного международного разделения труда в рамках Европейского Союза. С целью обоснования конкурентоспособности «Люблинского треугольника» по отраслевому признаку определены наиболее перспективные направления экономического сотрудничества между Польшей, Литвой и Украиной на межгосударственном уровне, и на уровне бизнес-формирований, а также перспективы дальнейшей разработки исследуемой проблемы.

Ключевые слова: «Люблинский треугольник», экономика, бизнес, Кревская уния, Люблинская уния, Польша, Литва, Украина, Европейский Союз.

Стаття надійшла до редакції 21.08.2020
Прийнято до друку 15.09.2020